

Saluto-Genese v.z.w

Beweging ter bevordering van een gezonde kindertijd

Nieuwsbrief 10

april 2008

'Paastijd'

De mens staat als 'Antropos' tussen drie geestelijke krachten:

De Vader, De Zoon, De Geest.

Via deze ontmoeting met de Triniteit wordt de Mens steeds méér een Christusdrager.

In de oprichting van het 'Ik' wordt hij tot Christus gebracht.

We beleven ons hierdoor in onze vrije kracht, onze geest.

De Phoenix stijgt uit ons op.

Een Paas-gebeuren, een opstandings-gebeuren!

Als de mens de syzygie aangaat met de wijsheid van deze Triniteitsgedachte is er dus een verbinding tussen de Antropos en de Kronos, de Logos en de Sophia..

De syzygie tussen de mens en deze wijsheid wordt 'antroposofie' genoemd.

In deze Nieuwsbrief:

Paastijd	p.1
De Triniteit. Annelies Sysmans	p.2
Kalender	p.4
<ul style="list-style-type: none">• 26 april: Cursus “het kind waarnemen deel 1”• 10-14 mei: Pfingsttagung, Hannover• 25 juni: Congres “Kind en Samenleving”, Iona• 2 – 6 aug.: Internationale conferentie IASWECE te Wilton(USA)	
Tutteren en duimen: 10 tips om het af te leren <i>Dr. Helena Maryns</i>	p.4
Christus als hovenier, Ida G.M. Gerhardt	p.6
Receptje Worteltjescake	p.7
Wist- je datjes	p.7
<ul style="list-style-type: none">• Boekentip• Adressen voor regen- en spetterbroekjes	
De wil in het denken brengen <i>Christof Wiechert</i>	p.8
Knutselen: een bewegend paastafereeltje	p.12
Rode bloemen toveren. Iets over euritmie en mens worden. <i>Patricia Van der Molen</i>	p.13
De Tuin. <i>J.W.F.Werumeus Buning</i>	p.14

LIDMAATSCHAP 2008

10 euro

rekeningnummer saluto-genese vzw
523- 0456682- 81

Saluto-Genese v.z.w

Beweging ter bevordering van een gezonde kindertijd
Aangesloten bij de International Alliance for Childhood
Bankrekening: 523-0456682-81

Redactieadres:

Bergenstraat 151 te 3052 Blanden

Tel en fax 016/40.31.80

salutogenese@skynet.be

Aan deze Nieuwsbrief werkten mee:

Dr. Helena Maryns, Annelies Sysmans,

Rik Fagard, Patricia Van der Molen, Karin Vantricht

DE TRINITEIT

Enkele gedachten rond het begrip van de ‘Triniteit’ :

Origines:

*“ Vader,
de bron van wat is.
Zoon,
het leven waar doorheen de bron tot stromen komt.
Heilige Geest,
het voleindige punt,
nadat deze stroom door de mens is heengegaan
en terugkeert.
De Vader, doet het Licht ‘wezen’. (Kronos)
De Zoon, doet het licht ‘stralen’. (Logos)
De Heilige Geest, voert ons van de stralende weerglans
terug tot het Licht. (Sophia)”*

Solowjow:

*“ De wereld van de Vader is de Oceaan van de Liefde.
Het is de wil van de Vader die werkt als levenssubstantie
in de wereld.
De wereld van de Zoon is de wereld van de pre-existente
Christus, de Logos.
Christus existeerde reeds lang vóór Palestina.
Deze vele engelen(de eerste soort) leven en werken
als scheppende ideeën.
Ze hebben geen eigen wil.
Hun wil is gemeenschappelijk geworteld in de wereld van
de Vader, wiens wil in hen doorwerkt.
De wereld van de Heilige Geest,
is ontstaan door de samenwerking van de Vader (Liefde)
en de Zoon (Logos).
Zo ontstaat de Wijsheid (Sophia).
In deze wereld zijn vele intelligenties, de tweede soort
engelen, die wel een eigen wil hebben.
In elk van hen heeft de Vader een druppel uitgegoten van
zijn Liefde-wil-substantie.
Deze engelen namen het vrije besluit om zich van de
Vader af te wenden.
Doordat deze wezens niet in de fysieke tijd een ruimte
leven, is een besluit van hen ook een eeuwig besluit.
Zij konden niet in de Vaderharmonie blijven en
zonderden zich af in een eigen kosmos.
Ze geven het ontstaan aan een schepping die tegengesteld
is aan de wilsubstantie van de Vader,
onder leiding van de Sophia.
Doordat er begeerte in leeft ontstaat er chaos.
Ze heeft berouw en wordt de beschermengel van deze
chaos en daalt af naar de Aarde.
De Logos blijft ook werkzaam in deze schepping.
Daar zal hij zich als Christus offeren
om de Aarde te heilen en de geestelijke poorten te
openen.*

uit het geheime boek van Johannes:

‘... en de Hemelen openden zich boven mij
en de ganse Schepping straalde van een Hemels Licht
en de hele Aarde beefde.
Ik werd bevreesd
en wierp mij teneêr
toen ik in dat Licht
een Kind voor mij zag staan,
Maar terwijl ik keek, veranderde het in een oude Man en toen weer in een Vrouw.
Het vormde een eenheid van meerdere gestalten in het Licht,
zoals het daar voor mij stond
en die gestalten openbaarden elkaar wederzijds!
“Wanneer hij één-vuldig is, hoe kan het dan dat hij in drie-vuldigheid verschijnt?”
Ik ben de Vader,
Ik ben de Moeder,
Ik ben de Zoon.”

Mani:

Het onuitsprekelijke in grootheid, is de Vader.
Het onmetelijke in verdragen, is de Zoon.
Wat ons het Leven openbaart, is de Heilige Geest.

Verborgten in alle Eeuwigheid is de Vader.
Een vreemdeling in deze Wereld is de Zoon.
Het pad door de eonen heen, is de Geest.

De alles kennende Intelligentie, is de Vader.
Het Woord dat zich openbaart, is de Zoon.
De Stille Omhulling der Mysteriën, is de Heilige Geest.

De machthebber over het universum, is de Vader.
De aan de Vader gehoorzamende, is de Zoon.
Het Licht der eonen, is de Heilige Geest.

De verzegeling van onze mond (voelen, spreken), is het teken van de Vader.
De Vrede van onze handen (willen, doen), is het teken van de Zoon.
De reinheid onzer maagdelijkheid (denken, louteren) is het teken van de Heilige Geest.

De geheiligde Liefde is ons het zegel van de Vader.
De vervulling der geboden is ons het zegel van de Zoon.
De kennis der wijsheid is ons het zegel van de Heilige Geest.

Laat ons verzegelen onze mond, opdat wij de Vader mogen vinden.
Laat ons verzegelen onze handen, opdat wij de Zoon mogen vinden.
Laat ons onze reinheid bewaren, opdat wij de Heilige Geest mogen vinden.

Rudolf Steiner:

De wereld van de Vader
is het onbekende achter de natuur.
De wereld van de Zoon
is het onbewuste zieleleven.
De wereld van de Heilige Geest
is het bewuste geestesleven.

De God-Vader-Wereld - de Liefde -

*is bij het kind het 'Zijn' (de Eeuwigheid).
De God-Zoon-Wereld - de Logos -
is bij het kleine kind het 'overwinnen van weerstand' (de Incarnatie).
De God-Geest-Wereld - de Geestgod - de Sophia- de mensheidswijsheid,
is bij het kleine kind het 'scheppende wezen van zijn fantasie'.*

“ Een 'Ik' geeft mij het goddelijke:

*De Mensheid wijst mij Christus,
De Christus maakt mij tot Mens,
de ziel doet mij de Geest beleven.”*

KALENDER

Zaterdag 26 april 2008 : Cursusdag vzw Saluto-Genese: “Mag ik gezond opgroeien? - De vier temperamenten”.

09.00u euritmische opmaat. *Erna Kint*

09.30u de vier temperamenten , stofwisselingsstoornissen (mijn kind eet niet, reflux en andere maagdarmklachten)
Dr.Helena Maryns

10.35u pauze met biologische hapjes

11.00u kringgesprek met *Dr Helena Maryns*

11.35u gezond cultureel voedsel voor het kleine kind. Samen bereiden we lekkere hapjes. *Lutje Van Boxelaer*

12.30u middagmaal aan de lentetafel: tafel dekken ; bespreking van het verloop van samen eten met kinderen

13.30u workshop 'receptjes voor het kleine kind' olv *Lutje Van Boxelaer*

15.30u tafelliedjes, spreukjes en spelletjes, *Annelies Sysmans*

16.00u afsluiting met spreuk “meditatie voor verzorgers”. *Rik Fagard*

De deelnameprijs voor beide cursussen bedraagt 45,- euro voor leden van de vzw en 50,- euro voor niet-leden. Inschrijvingen bij Karin Vantricht, tel. 016/40.31.80 of salutogenese@skynet.be

10 tot 14 mei 2008: Pflingsttagung – Internationale Vereinigung der Waldorfkindergärten, Hannover (D)
“Dass Ich und seine Bewegung”. info@ivwdeutschland.de ; www.pflingsttagung.info

25 juni 2008: Congres van de Iona organisatie “Kind en Samenleving”, www.iona.nl

2 tot 6 augustus 2008: Wilton, New Hampshire, USA, Wereldtagung voor het kleine kind – International Association for Steiner Waldorf Early Childhood Education (IASWECE) , www.iaswece.org , en (WECAN) www.waldorfearlychildhood.org , “Den heutigen Bedürfnissen des Kindes gerecht werden”. (ook in het Engels) met Dr Michaëla Glöckler – Dr Johanna Steegmans – Renate Long Ph. D. Inschrijven kan vanaf maart op <http://www.whywaldorfworks.org/03NewsEvents/calendar.asp>

Tutteren en duimen: 10 tips om het af te leren *Bewerking Dr. Helena Maryns*

Bij het 'onderweg zijn' zie ik steeds méér kinderen en ook steeds meer oudere kinderen met een 'tut' in de mond. Meestal zijn ze ook 'onderweg'. Ze moeten vlug even mee, of in de trein, in de buggy, in de stad, op wandel, in de autostoel, naar de crèche, in de maxi-cosy, 's morgens vroeg naar het onthaal. Maar ook thuis, gewoon thuis zittend op de zetel, voor het televisiescherm, bij het tekenen, knutselen of spelen hebben vele kleine kinderen de fopspeen in de mond. Een 'duim' wordt nog uit het mondje gehaald zodra het kind aanstalten maakt om te handelen en te spelen. Een tutje niet. Vele kinderen gaan ook in bedje slapen met een 'tut'. Nochtans, samen met de kans op een 'open beet' bij de tandenrij, gaat het 'tutterende' kind echter erg slordig en ongevormd praten.

Hoe kunnen we dit tutteren zo vroeg mogelijk en zo vlug mogelijk weer afleren?

1. Duim en 'tut' adé!

Richt de leef- en werkrumte kindgericht in, en prik een rustige tijd, bijvoorbeeld een vakantie. Begin de dag 's ochtends zonder tut en oefen samen door het verdriet heen te komen. Leer het tutteren en zabberen aan voorwerpen reeds spelenderwijs af vanaf 1,5 jaar of vroeger (dit is zeker op 2 jaar verdwenen). Als je kindje duimt overdag vraag dan met zekere strengheid en vastberadenheid (dit is toch immers vanzelfsprekend), de duim uit het mondje te halen. Als het kindje praat met het duimpje in de mond, zeg dan op beslissende toon dat je hem niet kan verstaan en vraag om het nog eens te herhalen, nu zonder duimpje in de mond. Doe samen, met veel aandacht voor het kindje, een huishoudelijke taak, een ambacht, een klus of werkje en probeer het kindje zoveel mogelijk bij alles te betrekken. Geef jouw enthousiasme door! (bijvoorbeeld: samen groenten oogsten, wassen, snijden en soep maken; brooddeeg maken en broodjes bakken, het stof afdoen, het houten speelgoed boenen, afwassen,...).

2. Troosten:

Als je kleine baby zeurt, moppert, weent of huilt, neem je het liefdevol op de arm, je wiegt het hierbij, neuriet een liedje of wrijft het kindje zachtjes over het ruggetje of buikje. Dit houd je *nét* iets langer vol dan dat je eigenlijk *kán*! Geduldig en vredig troost je het kindje op de arm of op schoot. Intussen kan je dan zeer nauwgezet proberen waar te nemen wat er aan de hand is! Je vraagt het kindje: "Wat scheelt er aan? Wat is er? Waar heb je pijn? Waarom heb je verdriet?"

Dan pas geef je de 'tut'.

Dag na dag, keer na keer, verleng je nu de troosttijd! Je zal opmerken hoe vlug je overdag al geen 'tut' meer nodig hebt. Je zult ook merken dat het wenen afneemt.

Dit nu ook in de nachturen oefenen. Zo leert het kleine kind dat er iemand is die hem altijd kan troosten en tracht te begrijpen en wordt de 'tut' overbodig. Het kind zal vlug beginnen met praten en duidelijk kunnen 'uitspreken' waarom hij verdrietig is of weent.

3. Liefdevol manipuleren:

Een 'tut' waarin een gaatje is of waarvan een klein stukje van de zuigspits met de schaar is afgeknipt, 'smaakt' vele kinderen op de duur niet meer goed. En dan is de 'tut' voorbij!

4. Een dag 'prikken'.

Op de verjaardag, op kerstdag, op Nieuwjaarsdag, op Sinterklaasdag,...: het afscheid van de fopspeen wordt lange tijd vooraf voorbereid, het tutje wordt ingepakt, dan wordt er echt gevierd- en met een klein afscheidsritueel wordt de fopspeen 'vaarwel' gezegd.

Op Sinterklaasavond wordt het pakje in de schoen gelegd bij de wortel en het hooi voor het paard en er wordt in de brief aan de Sint vermeld waarom dit 'tutje' er nu ligt. Zo kan Sinterklaas dit vinden en 'een hemelse gave' voor dit grote kind in het schoentje leggen, passend bij zijn leeftijd.

5. Duimelijntje!

Op de duimnagel wordt een klein gezichtje van Duimelijntje geschilderd.

"Duimelijntje is bang in dat donkere, natte mondje en wil niet meer in dat holletje gestoken worden!"

Van zulke verhaaltjes houden kleine kinderen zéér veel. De fantasie is hier onuitputtelijk!

6. De Duimenkoning.

In de boekhandel zijn mooie boeken die het duimzuigen afwennen, verlichten. (bijv. een Duits boek: "Philip und der Daumenkönig") Misschien kunnen we ook zelf een verhaal bedenken en tekenen?

7. Klare taal!

Zeg gewoon duidelijk en meermaals, gedurende de dag, het duimpje uit de mond te halen. Je kunt er een grappig versje bij verzinnen:

"Zuig niet op je duim, je tandjes staan dan schuin!"

Ze zullen het hun kleinere broertje en zusje ook duidelijk maken.

8. Het goede voorbeeld.

Praat zelf steeds mooi en gevormd. Draag bewustzijn in je gebaren en handelingen. Verlang dit ook van je kindje. Als het kind praat met de vingertjes in de mond, vraag je om het te herhalen zonder vingertjes in de

mond. Gedraag je zelf mooi en vormkrachtig in je lichaamshouding. Gedraag je zo opgericht mogelijk! Luister aandachtig naar opmerkingen en vragen van je kindje en antwoord helder en klaar, warm en beeldend. Praat geen kleine 'babytaal' maar praat naar het bereikte bewustzijn van het kind. Houdt het kind in niets té klein!

9. Laat toe dat je kindje ook eens ziek is.

Benut de ziekteperiode (een kinderziekte, een ontstekingsziekte als Bronchitis, keelontsteking, oorontsteking of gewoon enkele dagen koorts,...) als een 'chance' om je kindje eens dicht bij je te verzorgen. Geef het meermaals per dag een lekkere warme kom kruidenthee met citroen en een lepeltje honing, laat het binnen op de kamerzetel inslapen en verwen het gezond met een warme deken, een warmwaterkruikje of pittenzakje. Bedenk een bijzonder verhaal dat de ziekteperiode begeleidt. De extra zorg en liefde zullen het kind sterken.

10. De mondvoorhof-plaat.

Als er dan niets helpt, is er nog een laatste oplossing, maar deze is géén pedagogische oplossing, hooguit een drastische.

De 'ontwenningstut' of mondvoorhofplaat (een orthopedisch materiaal) helpt vroegtijdig - al vanaf het tweede levensjaar - om het ongezonde duimen te doen stoppen. Mondvoorhofplaten worden door kaakorthopedisten individueel geplaatst en vergemakkelijken de overgang voor het kind naar het duimenvrij worden, tegelijkertijd werken ze 'de open beet' tegen.

Nog een kleine opmerking als slot.

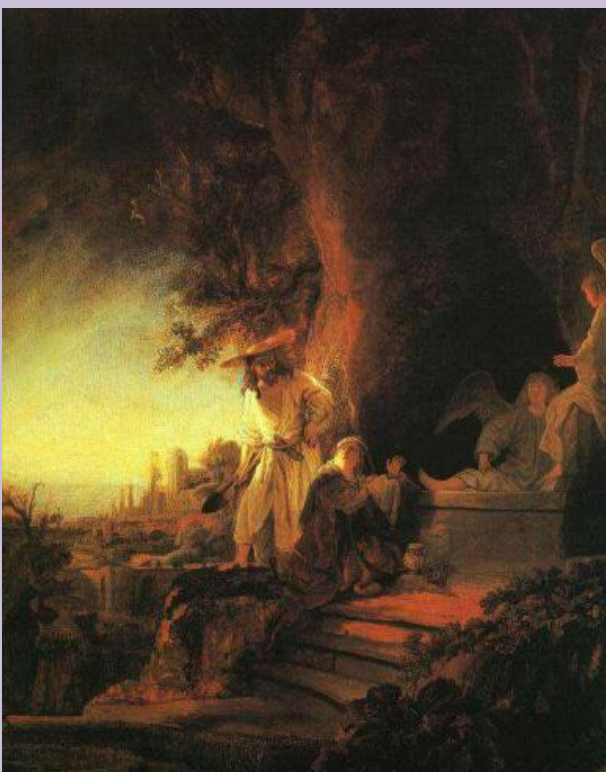
Kinderen die ouder zijn dan 4 jaar en het 'zabberen', het 'duimzuigen' en/of het 'tutten' nog niet kunnen of niet willen laten, verdienen bijzondere aandacht van ons!

Niet het kind is het probleem!

Dikwijls is het 'tutten' en 'zuigen' een spraakloze bede naar méér hartewarmte, toewijding en ongedeelde aandacht. Ze vragen onze eerlijke interesse voor hun hele wezen, voor hun wezenlijke verdriet of pijn op dat ogenblik. Er zijn bijvoorbeeld 'kinduren' waarbij wij de gsm, telefoon en/of mailberichten gewoon kunnen sluiten.

Hierbij veel geluk en plezier toegewenst!

Bron: Medizijnisch-Pädagogische Konferenz

'Christus als hovenier'

Eén Rembrandt kende als kind ik goed:
de Christus met de grote hoed
wandeland in de ochtendstond.
en, naar erbij geschreven stond:
Hij was de hovenier.

En nóg laat ik mijn tranen gaan
als in de gaarde ik Hem zie staan,
en- wat terzijde- in stille schrik
die ene, zij die dacht als ik:
Het was de hovenier.

O kinderdroom van groen en goud -
géén die ontnam wat ik behoud.
De laatste hoven naderen schier
en ijler wordt de ochtend hier.

Hij is de hovenier.

Ida G.M. Gerhardt

Receptje

Carrotcake of worteltjescake

Benodigdheden cake

250 gr zelfrijzende bloem
250 gr suiker
1 pakje vanillesuiker
1 theelepel bakpoeder
1 theelepel bicarbonaat de soude (niet absoluut noodzakelijk)
1 theelepel zout
1 theelepel kaneel
400 gr fijngeraspte wortelen
4 eieren
1,5dl bakolie

bereidingswijze

Meng in een kom de suiker, bloem, bakpoeder, bicarbonaat, zout, kaneel, olie en eieren. Mix alles goed gedurende 3 min. en voeg er dan de geraspte wortelen bij.

Doe het deeg in een beboterde vorm en laat bakken in een oven van 180° gedurende 50 à 60 min.

Na het bakken uit de vorm halen, laten afkoelen en versieren met de 'cream frosting' of geglazuurde roomkaas.

cream frosting

1 doosje verse kaas (Philadelphia of andere)
50 gr boter
100 gr poedersuiker
1 pakje vanillesuiker

Meng alle ingrediënten, en smeer er de cake mee in. Laat opstijven in de koelkast. Carrotcake kan heel gemakkelijk worden ingevroren.

Wist-je datjes...

Boekentip

“Een betere wereld begint met een betere behandeling van zuigeling en moeder”. Uit het boek ‘Spiel aus der Tiefe.’ Maria Luisa Nüesch – Gmündu / K 2 Verlag

Vzw Saluto-Genese werkt aan een studie-cahier rond **Kindertekeningen**. We verwachten dat de mooie kleurenitgave te koop zal zijn tegen september 2008. Gezien de beperkte oplage is voorintekenen reeds mogelijk. (salutogenese@skynet.be of 016/40.31.80)

Adressen voor regen- en spetterbroekjes

www.livipur.de

‘Livipur’, Kinder, Spiel, Versand GMBH, Hessenring 82, D-61348 Homburg
catalogus aanvragen : tel. 0180/500 09 80

www.jako-o.nl

(klik baby’s, klik babykleding, klik modderspullen, klik spetterbroekjes)

<http://www.baby-walz.com/winkel/regenbroek.html>

www.natuurkleding.be

Mandragora, Beeldhouwersstraat 46 te 2000 Antwerpen

De wil in het denken brengen

Verslag van de voordracht door Christof Wiechert op de lerarendag te Antwerpen, 1 februari 2008

De fantasie is een ‘middenkracht’ die tussen het handelen en het voorstellen plaats grijpt. De polariteiten van de fantasie zijn het ‘denken’ en het ‘willen’. Beide gebieden liggen onder vuur.

Wat ik vandaag aan jullie wil vertellen:

1. Deze beide kwaliteiten liggen onder vuur.
2. Menskundig gezien. (11de voordracht Alg. Menschenkunde, R. Steiner)
3. Hoe kan het er dan in de praktijk uit zien?

1. Hoe liggen ‘het denken’ en ‘het willen’ onder vuur?

Als je vraagt aan collega's wat de essentie is van de ‘vrije schoolpedagogie’ dan hoor je verschillende meningen hierover.

Vreemd! Want dat ligt toch vast! Zo vast als een bepaalde dichter deze identiteit is, bijv. Shakespeare, en muziek van Bach, Bach is.

De ‘vrije schoolpedagogie’ is zo ook een identiteit.

R. Steiner zegt het volgende bij de inwijding van de eerste vrije school: “ Uit naam van de ‘Geest’ die de mensheid uit de nood en de ellende in een nieuwe ontwikkeling wil leiden, wil hij bedanken voor deze nieuwe school.” (dit vind je in geen enkele voordracht.)

a) De naam van deze ‘Geest’, van dit ‘wezen’ is de Christus’. Hij beschermt dit initiatief.

De vrije schoolpedagogie heeft een traditie en identiteit wereldwijd. Ze heeft een eigen ‘ster’. Over die ‘ster’ zouden we niet van mening hoeven te verschillen. De vrije schoolpedagogie wekt de Christus in de wordende mens.

b) De zin van de tijdsgeest nu is dat de individuele mens de gelegenheid krijgt om zijn eigen individuele (Christus-) impuls waar te maken. Niet ‘ik heb het leuk en ik heb pret’ geldt.

Ons tijdsgewricht nu doet alles om juist ‘het volgen van de eigen individualiteit’ te verhinderen! Onze tijd heeft zich ongelooflijk gespecialiseerd in dit ‘verhinderen’. Er is allerlei op de markt ‘om jezelf waar te maken’.

Doch, echt ‘vrij’ ben je, als je er in slaagt om hiertegen in te kunnen roeien.

‘Echt vrij’ ben je alleen met tegenwind. ‘Vliegeren’ kan je alleen met tegenwind (dit is een beeld uit een chinees spreekwoord).

Onze vrijheidsdrang wordt van jaar tot jaar steeds geraffineerder beproefd. (babytelevisie, overheid bemoeit zich ook inhoudelijk met opvoeding, afleiding van ons ‘ik’)

In Nederland gebruikt 35% van de bevolking ‘tranquillizers’ in de vorm van slaappillen, antidepressiva,...

In Duitsland lijdt méér dan 52% van de bevolking aan overgewicht. Toenemend is een merkwaardige vorm van ondergewicht! Waar is het ‘midden’?

In Nederland dooft de mens iets uit zijn middenveld weg dat hij niet ‘aankan’.

In Duitsland vindt de mens het juiste ‘midden’ niet.

Waar is de ‘Ster’?

Waar is de Christus?

Wie is de Tijdsgeest?

Over het algemeen denkt de mens dat hij in ‘zijn denken’ vrij is en hij zich in ‘zijn doen’ aanpast. Vanuit antroposofische inzichten is dit net het tegenovergestelde: in ‘ons doen’ zijn we individueel en in ‘ons denken’ passen we ons aan.

Voor al het gemeenschappelijke werk zoals overleg, vergaderingen, colleges waar we via ons denken met elkaar communiceren, is dus de vraag: “ Welke inzichten, welke gezichtspunten, delen we met elkaar?” Dit is héél belangrijk!

In je klas of groep ben je dan individueel aan het werk.

In het college zoek je naar inzichtelijke overeenstemmingen.(de antroposofie?)

2. Menskundig gezien.

Bij een kind is de ‘wil’ om opgevoed te worden vrij aanwezig. Het ‘karakter’ is nog maar gedeeltelijk aanwezig en het ‘verstand’ kan gewekt worden uit de wil en het karakter.

Als pedagogie de wil opvoedt, komt er een gezondheidsbevorderende pedagogie.
Pedagogie heeft tot taak een 'gezondheidsreserve' aan te leggen. (11de voordracht Alg. Menschenkunde van R. St.)

Een voorbeeld:

In de weekendbijlage van de NLC (Nederlandse krant) van zondag 27 januari '08 is een interview gepubliceerd van een vrouw (Loeneke De Jongh) die vastgelopen is in de psychiatrie.

Zij had gestudeerd, kreeg huis, vriend en hond. Ze was makelaar en verdiende veel geld. Volkomen onverklaarbaar stort ze op een bepaalde dag in, ze wil niets meer!

Ze komt bij een psychiater terecht maar deze heeft een wachtlijst.

Ze wil niet meer leven. Een suïcidepoging mislukt. Sindsdien is ze gelabeld als suïcidegevaarlijk. Ze krijgt middelen om dit ziektebeeld te bestrijden maar ze wordt steeds ellendiger en ellendiger.

Door haar zus komt ze bij een echte psychiater. Ze zegt: "Ik wil dood! Er is voor dit bestaan geen enkele zin meer. Zinloosheid wordt in deze wereld met pret verbonden en dat kan ik niet. Waarom moet ik hier dan zijn?"

Wat is de oorzaak hiervan?

Deze vrouw groeide als kind op bij ouders die géén gevoelsmatige verhouding met haar konden hebben. Alle relaties bestonden uit rationaliteit. Ze kan nu zelf geen relaties aangaan.

De therapie hiervoor:

Alles wat zich in het middengebied van de mens afspeelt, aanspreken en aanwakkeren! (het gevoelsvolle, het ademende, het ritmische, het sociale, het communicatieve, het spreken, taal, kunst, muziek, schilderen, dans, theater) Zo kan ze leren weer een gevoelsrelatie aan te gaan, eerst met zichzelf, dan met een ander.

In de 11de voordracht van de Alg. Menschenkunde staat dat bij een kind 'de wil' vrij is om opgevoed te worden, het karakter gedeeltelijk vrij en het verstand niet op te voeden is. Het verstand kan 'gewekt worden door aan te sluiten bij de vrije wil en het gedeeltelijk vrije emotionele gebied van het kind.

a) bij het kleine kind richt zich, vanaf de fysieke geboorte tot het zevende levensjaar, de levensenergie op de geboorte van het eigen levenslichaam. Vanaf dan wordt het 'gevoelsleven' geboren. Deze levensenergie rijpt 6 à 7 jaar lang. Ook de gevoelsenergie rijpt 6 à 7 jaar lang. Op 14 jaar komt dan de verstandsontplooiing.

Dit heeft de consequentie dat alles wat hoofdkrachten betreft, al helemaal lichamelijk perfect aanwezig is vanaf de fysieke geboorte. In de klassieke wetenschap vinden we dit terug in de uitspraak: " Het kleine kind is een neurologisch 'open' systeem- het kind zou reageren."

Bij Rudolf Steiner vinden we dit beschreven als: " Het kleine kind is één open zintuigorgaan!"

Vanaf de geboorte is dit al van een adembenemende perfectie. De stem en het gelaat van de moeder worden feilloos herkend. Als dit steeds iemand anders is, doordat het kindje wordt uitbesteed, is dit dramatisch!

Het kind ontwikkelt bindingsangsten. Het kan niet verinnerlijken. Neurologisch is het perfect maar de ziel kan nog niets uitspreken van wat ze voelt. Het kleine kind kan trappelen van vreugde of schreeuwen van verdriet, dat is het. Hier kan iets fundamenteel scheef gaan!

De geest van het kleine kind is, als het kind gezond mag opgroeien, nog perifeer! Op het moment dat de mens slaapt en dus niet bij zichzelf is, is hij ook 'perifeer'. (boek door cardioloog Van Lommel over de bijna doodervaring).

Het nét op aarde verschenen kind kán, omdat het perifeer is en niet al in de zintuigen leeft, zijn omgeving gaan leren liefhebben!

De liefde tot de ouders, de uitbreidende liefde tot de mensen die regelmatig in zijn omwereld verschijnen, de 'jazeggende' houding tot de wereld, kunnen slechts ontstaan omdat de geest van het kleine kind perifeer is!

Op het moment dat je ontwaakt, kom je tot jezelf. Een stapsgewijs ontwaken van de Geest, een naar binnen trekken van de geest, een verinnerlijken kan zo plaatsgrijpen als je eerst maar perifeer kon zijn.

Wil je op je 35ste kunnen liefhebben, ga je terug naar wat is aangelegd in je babytijd.

Het is de 'moedermelk' die mogelijk maakt dat het kind op deze liefdevolle, langzame wijze mag wakker worden aan de Geest!

b) Met het zevende levensjaar komt de gestaltevorming dan tot een zekere fysiek-etherische afsluiting, zodat de geest het lichaam kan gaan bewonen, met een tussenfase van de gevoelsontwikkeling (tussen 7 en 14 jaar).

Het kleine kind ademt, voedt zich, groeit en beweegt. Dit alles mag niet gestoord worden door het leren 'leren'. Het hoofd aanspreken is alleen maar mogelijk als je het kind 'manipuleert in zijn vrijheid'. Dit lijkt een contradictie. Doch, bij het leren 'leren' ontnem je het kind zijn vrijheid. Die ontnomen vrijheid moet je als pedagoog zo begeleiden dat ze later opnieuw tot eigen verworven vrijheid voert.

Je gaat dus een kind niet vóórprogrammeren, maar liefdevol vanuit inzicht zijn wil richten. Het is een 'manipuleren van de wil, op een wijze die terecht is.' Deze vrijheidsontneming moeten wij doen bij het kleine kind.

De wijze waarop we dit doen is allerindividueelst en vrij.

De 'menswaardigheid' waarmee we dat doen, is belangrijk!

Een voorbeeld van een kind van 2,5 jaar dat zijn korstjes niet wil opeten:

1. strategie één: de moeder denkt: "Een korstje is in de wereldontwikkeling volledig onbelangrijk en ze geeft het kind brood zonder korstjes."

2. strategie twee: de moeder denkt: "Iets klopt niet, maar ik weet niet wat, en alles blijft onduidelijk en afhangen van het toeval."

3. strategie drie: de moeder denkt: "Korstjes zijn in de wereldontwikkeling ontzettend belangrijk! Het is wat die korstjes betreft erop of eronder. Hij zál korstjes eten!" Het kleine kind wordt beslist een échte 'stijfkop' en er volgen nog meer 'stijfkopconflicten'.

4. strategie vier: de moeder voelt: "Korstjes zijn in de wereld ontzettend belangrijk." Ze probeert met alle overredingskracht het kind uit te leggen en te laten aanvoelen dat het bordje toch leeg moet, dat het zo gezond voor hem is, dat de arme Afrikaantjes honger hebben,...Het kind wordt zeer sluw ter taal.

4. strategie vijf : (zo handelde Chr. Wiecherts dochter als moeder): De moeder weet: "Korstjes zijn in de wereldontwikkeling inderdaad ontzettend belangrijk, daar het bij mijn kleine kind nu éénmaal zo begint." Als het kind zijn korstjes allemaal mooi gerangschikt op de rand van zijn bordje legt zegt de moeder: "Oh, jij legt een toetje op de rand van je bordje! Straks eten we die op, als toetje!" en ze besmeert alle korstjes met het allerlekkerste wat er in Nederland bestaat. Het toetje gaat er iedere dag goed 'in' en iedere dag smeert moeder er wat minder op.

Dit is een voorbeeld van het uit inzicht manipuleren van de ongestuurde wil van een klein kind. Dit is de vrijheidsontneming die terecht is en die wij moeten doen!

Alléén dít werkt!

Tot 9 à 10 jaar is dit zo! Je hoeft niets uit te leggen, je hoeft niets van meevoelen te vragen, maar je manipuleert terecht de ongebreidelde wil van het kind mét je fantasiekrachten!

Rudolf Steiner zegt hierover: "De pedagogie van de 'omweg' waarbij je het verstand 'buiten schot' laat."

Als je het gaat uitleggen of je gaat redeneren, kan het kind er niets mee en hij kán hier niet op antwoorden. Het leren lezen gaat ook niet via het verstand.

bijv: 'A' van 'aap' dat is onzin! Je manipuleert het ondenkbare in de hersenen voor het kind. Wat is er nu 'A' aan 'aap'?

Dit voert tot het paradigma dat we tot het 12de levensjaar niet met het verstand maar met de wil leren. Het is een programmeren van de handeling die voert tot de juiste gedachte.

Leren is een ordenen vanuit een sterk etherlichaam en levert gezondheid op.

'De tafels' bijv.: $7 \times 8 = 56$, dat kan je niet denken, dat is geoefend en is 'ingeslepen'.

Ons geheugen wordt gedragen door het etherlichaam.

'De tafels' zitten dan in het etherlichaam!

Een voorbeeld van een hoogbegaafd kind dat slimmer is dan jij:

Er zijn nu meerdere kinderen met een 'autismespectrum' op school. Hierbij hoort meermaals 'hoogbegaafdheid'. Je geeft dus les aan 'slimmere' kinderen dan jijzelf bent.

Vroeger (30 jaar geleden) waren deze kinderen ook op school, maar was 'hoogbegaafdheid' géén enkel probleem. Een hoogbegaafd kind bleef gewoon op die 'slechte' school.

Hoogbegaafdheid is tegenwoordig echter óók een sociaal probleem geworden op school.

Vroeger liet de leraar dit kind juist hetzelfde doen als de andere kinderen. Via het doen en door fantasiekrachten kwam het in een evenwicht.

(een voorbeeld nu van een extreem mathematisch begaafde jongen, die theoretische fysica samen met ruimtevaarttechniek studeert. Twee jaar na zijn studies 'knap' de jongen af.)

Dit is een verhaal dat ons iets vertelt over de tragedie van diegenen die dicht bij 'het geniale' zijn.

Ook Mozart en Van Gogh beleefden dit.

Mozart componeerde zijn muziek, nadat hij deze ‘als een bouwwerk’ in zijn slaap had waargenomen. Als hij dan wakker werd had hij het vermogen om nog toegang tot dit ‘bouwwerk-beeld’ te hebben. Het opschrijven van dit muzikale bouwwerk was een volledig automatische aangelegenheid, terwijl zijn vrouw hem soms de sprookjes van Grimm zat voor te lezen. Mozart schreef vanuit de elementaire wereld van de ‘ideeën’ (de etherwereld).

Als wij ons ’s nachts zouden laten wekken, na het horen van een concert, dan kan het je overkomen dat je het concert weer ‘hoort’ in één keer als een muzikaal bouwwerk (bouwsel).

De leraar nu kan dus het ‘slimmere’ kind opvoeden doordat hij het ‘doen’ en de ‘fantasie’ aanzet. Zo ontstaat er ware intelligentie. In het juiste doen en in het juiste voelen wordt de intelligentie gewekt. De leraar spreekt de wil aan en het gevoel waardoor hij dus de voorwaarden tot ‘individualisatie’ wekt.

Een voorbeeld van een twaalfjarig kind:

Als de individualisatie is ingegaan (door wil- en gevoelsopvoeding), is er zoveel ‘Geest’ in het kind ingetrokken, dat de eigen intelligentie werkzaam kan worden. Het kind van 12 is dan ‘oordeelsbekwaam’.

Maak je de intelligentie vroeger werkzaam (door een intellectuele opvoeding in de lagere school) dan blijft het oordeelsvermogen egoïstisch gebonden aan je eigen persoon (bijvoorbeeld in al ons economische denken) en dus onbekwaam.

In de ‘bovenbouw’ is er dan zoveel persoonlijkheidsgevoel dat ‘het gesprek’ kan geïntroduceerd worden in de lessen. Leraren van de bovenbouw moeten ‘het gesprek’ kunnen voeren met hun leerlingen. Hierdoor wordt een ‘ontmoeting’ mogelijk met ‘de medemens’.

Een geest ontmoet een geest, een intellect ontmoet een intellect.

In de lagere school geldt nog voor het kind wat de leraar ‘is’! Of je ‘aardig bent’ bijvoorbeeld.

In de bovenbouw geldt vooral voor de jongere wat de leraar ‘kán’! (bijv. de inhoud van de geschiedenisles).

3. Het pedagogisch-didactische aspect.

‘Geen mens ontwikkelt zich alleen.’

‘Er is een omstulprincipe in de pedagogie dat we in de gaten dienen te houden’.

‘Hoe zien onze pedagogische instrumenten eruit die de mens ‘vrijheid’ kunnen geven- Rudolf Steinerpedagogie is opvoeden tot ‘vrijheid’.’

a) In de lagere school (1ste 2de 3de 4de en 5de klas) gaan we de groep als groep aanspreken en hierin nog niet het individu. Het individuele kan zich dan confirmeren aan dat wat je als leraar ‘wil’. (Spreek je in de onderbouw al het individuele aan, dan kan het kind daar toch geen antwoord op geven. Het weet toch niet wat het wil). In de basisschool is het: opvoeden in de gemeenschap. Het kind wil zichzelf kunnen vergeten als individu in de gemeenschap. Het wil in niets ‘apart’ zijn. We spreken de ‘gemeenschapszin’ aan. Het kind wil gewoon ‘meedoen’! Zo kan het kind een ‘ik’ worden.

Een baby wordt ook niet gedwongen tot ‘zelfbewustzijn’, maar groeit eerst en droomt.

Er dreigt tegenwoordig een ‘nieuwe’ pedagogie aan te komen: ‘de protocolpedagogie’.

Deze gaat ervan uit dat je hele levensloop al vast ligt.

Er is dan een website waarop leerlingen hun leraren mogen beoordelen. Hiermee voer je geen mens tot ‘vrijheid’.

Een basisschoolklas mag ‘deinen’. Er ontstaat bijvoorbeeld dan zelfdraagzaamheid in de klas. Dat werkt in de hand dat er wilsopvoeding is door de goede gewoonte van de zelfdraagzaamheid. Als leraar verzorg je maar eerst de goede gewoonten in je klas; dit is wilsopvoedend!

Positief hieraan is dat de goede gewoonten de wil sterken van de kinderen.

Negatief hieraan is dat je hierin als leraar verstrikt kan geraken. Je moet je gewoonten wel altijd even veranderen aan de leeftijd van de kinderen, als je opgaat met de klas.

Tot 12 à 14 jaar geldt de regel: “Hoe minder je het verstand betreft bij het goede te doen, hoe sterker je de wilskracht maakt van een schoolkind.” Niet te veel tot bewustzijn wekken!

b) In de bovenbouw (vanaf 6de klas) bouw je het goede op in het denken!

De vaklessen zijn veel korter van duur dan in de lagere school (i.p.v. 110 minuten, slechts 35 minuten), daarom moet het lesuur boeiend, fascinerend en kunstzinnig opgebouwd zijn.

Bij een saaie, vervelende leraar leert de jongere niets!

We moeten al ons handelen in een stroom van de levendige tijd stellen. Een lesuur wordt opgebouwd als een muziekstuk van een componist met als begin een herhaling van het vorige, dan een ouverture(is hoogtepunt), dan alles laten bezinken in een neerslag, nog dieper neerleggen, dan afronden met een terugblik.

Een les in de bovenbouw is een ‘tijdssymfonie’, waarin de tijd kwalitatief wordt bezet.

We beginnen met een pianissimo, een crescendo, een apotheose, een diminuendo,...

Een bovenbouwleraar is een boetseerder van de tijd.

Dit werkt op de wil van de leerlingen!

In 35 minuten leg je je ziel neer in boeiende leerstof. Het is het gevoelsengagement van de leraar dat de wil van de studenten bindt.

De ziel in het onderwijs bindt de wil!

Leraren worden geniën van de didactische empathie. Dit vraagt een in hoge maat aanwezige 'zielepresentie'. Dit is de directe waarheid in de ziel.

Bij vervelende leraren is de motivatie van de leerlingen gering, omdat de leerlingen niet kunnen zien dat de leraar iets met dit vak 'heeft'.

Onderbouwleraren: zijn geniën van de ziel en de gevoelens.

Bovenbouwleraren zijn geniën van het vak zelf! Leerlingen gaan dit vak dan liefhebben vanwege deze leraar!

De ware lesvoorbereiding.

Dit is niet iets uiterlijks. De ware lesvoorbereiding ligt in de ziel van de leraar. Ze is tijdloos!

Terwijl de leraar de trap oploopt neemt hij zich voor om innerlijk helemaal present te zijn; iets 'nieuws' te brengen. Originaliteit in de inhoud, enthousiasme en vreugde voor het vak zelf! Dat zijn de dingen die de meerwaarde van een les uitmaken. Het komt dan van binnenuit!

De inhoudelijke voorbereiding doe je er naast en die doe je ook nooit genoeg, maar in de les moet er iets plaatsgrijpen!

We zeggen al vlug: alles is toch o.k. want we geven handwerklessen en kunstvakken!

Neen, wilsvorming bij de leerlingen berust op enthousiasme en zielsverbondenheid.

Als we het intellect isoleren, dan wordt de wil niet aangesproken, maar dan leidt dit tot ver-wild-ering.

Dwang verslapt de wil en doet frustratie ontstaan.

Het originele van de leraar wekt de wil en het verstand!

Het muzikale compositorische in de tijd spreekt de wilsopvoeding aan!

Zo heeft pedagogie een genezende opgave, door via de opvoeding van de wil, het denken te wekken en door de strijd aan te gaan tegen de 'ik-verzwakkende' tijdsgeest!

Knutselen: een bewegend paastafereeltje

Rode bloessen toveren
Iets over euritmie en mens worden
Patricia Van der Molen

Euritmie dient bloessen op het gezicht te toveren, roodroze appelwangen te kunnen maken. Euritmie omhelst spelen, het geestelijke door het fysieke heen naar buiten toe brengen. Bij het jonge kind is dit fenomeen nog 't sterkst te aanschouwen/waar te nemen. De kleine of grote wereld om hem heen is zijn speeltuin waar hij helemaal in onderduikt en opgaat, geheel van is vervuld. Wonderlijk schoon is dit en door het vele spelen, leert het kind. Het grijpt in de wereld om zich heen en leert het zo te be-grijpen. Zo groots en majestus snel ontwikkelt/leert de mens de rest van zijn leven niet meer.

Wat is dit spelen, wat wordt met dit spelen bedoelt: Spelen in de ware zin van het woord is een scheppen .

Als ik het kind er bij betrek; Wanneer deze met de aarde, met het zand speelt en de meest wonderlijke 'zandkastelen' of zandtaarten bakt, is dit voor hem een écht kasteel of een echte taart! Dat is gewoon zo, daar hoef je verder niet over te praten of iets aan toe te voegen, dat staat! Het kind ontwikkelt zijn wezen hieraan, daar waar hij mee naar de aarde is toegekomen. Als het kind iets ouder is begrijpt hij wel dat dat kasteel of die taart niet echt zijn, dat spreekt hij dan ook uit: " We doen maar alsof, je moet het niet echt opeten hoor, kijk maar, het is van zand gemaakt." Het is enkel maar een schijnwereld. Wanneer het kind dan nóg iets ouder is geworden snapt hij ook wel dat jij dat ziet, dat 't allemaal 'gewoon' zand was... je krijgt dan niet meer de gebruiksaanwijzing van het kind erbij.

Het kind speelt van origine, van nature en hiermee worden werelden veroverd die ontzaglijk groot zijn. Hij ont-plooit/ont-vouwt zo zijn wezen. De euritmist/kunstenaar kan hier een voorbeeld aan nemen. Niet dat we nu met z'n allen zandtaarten en kastelen dienen te maken – al zou dit voor een keertje ook geen kwaad kunnen. Het kind speelt/beweegt zoals z'n natuur als het ware ingeeft. Hij is gewoon. Naarmate we als mens steeds ouder worden, krijgen we steeds meer van de cultuur aangedragen. Iets van de natuur en iets van de menselijke cultuur dragen we in ons mee. Mede door dit laatste kan een mens zijn eigenheid ontwikkelen, datgene wat hij van nature heeft gekregen, (o.a. z'n fysieke lichaam) hieraan vormt de cultuur, en zo leert hij zijn individu steeds meer te vinden; maar kan ook door deze cultuurinvloed daar steeds verder van verwijderd raken zijn eigenheid of eigen-aardigheid. De ware kunstenaar/euritmist en het kind doen werkelijk een appel aan de mens om te worden, trachten steeds weer om méér jezelf te worden, diegene die je bent, te zijn. In al z'n eigen-aardigheid, in al z'n eigen-waardigheid.

We leven in een tijd waarin de ontwikkeling van het individu sterk op de voorgrond treedt, wat aan vele symptomen te merken is – we leven veel meer alleen als vroeger bijvoorbeeld. Dit alleen zijn, je individu leren te (ver-)dragen is niet een eenvoudig bestaan, doch noodzakelijk dat men dit aan kan tot op bepaalde hoogte – we hoeven ook niet allen een kluizenaar te worden of de woestijn in te trekken. Het is om jouw wezen / jouw eigenheid ten volle te kunnen ontplooiën, niet dat dat ook niet samen met anderen zou kunnen, maar een zelfstandigheid, bepaalde mate van onafhankelijkheid is wel gewenst en eigenlijk zelfs vereist, en eenieder is anders. Jouw blik/oogopslag, manier van lopen en doen, lach, stem etc. zijn hoogst persoonlijk, de identiteit drukt zich hierin uit. In de kunst bijvoorbeeld kun je bij een schilderij of muziekstuk niet alleen aan de signatuur van de kunstenaar zien wie erachter zat, dat drukt zich in veel meer aspecten uit. Het hele lichaam is een afdruk van jouw wezen, er valt zoveel aan af te lezen, in de euritmie komt dit dan ook sterk te voorschijn. Zoals een bepaald individu zich beweegt, zo beweegt niet nog een ander mens op de wereld. En een ieder heeft bepaalde plaatsen in het lijf (in 't zijn) waar het wat stroef loopt, iets vast zit. In de euritmie school je dit, werk je hieraan, om soepeler/beweeglijker/warmer etc. te worden. In de euritmie kom je jezelf enorm tegen, omdat direct waar te nemen is wat je nog niet zo goed lukt, waar je een beetje vast zit in jezelf. Daarom vindt het oudere kind het vaak niet leuk, hij wordt direct geconfronteerd met zichzelf. Niet door een ouder of een leerkracht, nee hij staat voor z'n eigen spiegel – en laten we eerlijk zijn voor ons allen is dat pijnlijk. Maar dat behoort tot de kunst zowel als het leven, het voelt in de euritmie alleen nog wat pregnanter aan, het is direct te voelen en je kunt er niet voor weglopen..

Iemand die echt volwassen is verliest nooit het kind dat hij is, deze blijft spelen. Je kunt dit merken aan die mensen waarin er in de ogen altijd met het licht wordt gespeeld, 't twinkelt of schittert dan zo. Kinderen

kunnen met werkelijk alles spelen, alleen al het zonlicht. En de waarlijk scheppend/spelende kunstenaar kan dit ook denk maar aan de schilder. Vaak worden deze mensen als excentriek, beschouwd omdat men ze niet goed kan verstaan, maar het jonge kind is voor ons ook niet te verstaan wanneer je niet probeert naar ze te luisteren, ze zelfs weg stuurt en in het geval van de kunstenaar ze soms uitsluit. Het is schoon als iemand probeert te zijn of is wie hij/zij werkelijk is/wil worden, zichzelf. Als meerdere van ons dat zouden doen zou de wereld anders gekleurd zijn.

In de euritmie kom je voor jezelf te staan, en het is een kwestie van besluiten, steeds weer opnieuw om weer met iets anders aan de gang gaan. Hiermee te spelen, dagelijks waarin ieder moment weer anders is, ieder muziekinstrument steeds anders klinkt, iedere stem van een mens ook, en het lichaam wat jouw instrument is zal ook steeds weer anders gestemd zijn.

Spelen gaat samen met het leven, wat altijd veranderlijk is, net als het weer. En deze beweeglijkheid, deze souplesse, om hiermee om te gaan is nodig in de euritmie zowel als het leven. Spel en dit gebeurt heel sterk in de euritmie draagt er zorg voor dat we niet in onze eenzijdigheden blijven (wat tegenwoordig in de westerse maatschappij door ons werk actueel is) maar doet een appèl om ze telkens weer om te vormen. Doordat de euritmie zo verwant is aan de mens zijn natuur, werkt het heel direct in diepere lagen, wat bouwt aan ons.

Dat wat euritmie brengt wordt steeds harder nodig. We worden in het dagelijks leven voornamelijk in ons hoofd, in het denken aangesproken, dat we met ons denken de zaken waarin op school over wordt gesproken, kunnen volgen deze bewustzijnkwestie dat is aan de tijd. Maar we dienen ook het hart te voeden, dat je je medemens vindt, in jezelf leert voelen wat klopt en wat resoneert wat iets doet, dit na te volgen is, leert om echt te luisteren, samen te werken. Dan kom je meer bij jezelf, dit vraagt namelijk een stilte, een rust om hiernaar te leren luisteren, en we lopen daar zo snel altijd van weg. Net als dat we ook onze ledematen, het bewegen/handelen meer aan zouden kunnen spreken, dat wat we zeggen/weten ook echt doen, zulke vaardigheden meer ontwikkelen dat zorgt voor échte zelfstandigheid. Door dit allemaal verwarm je het lichaam, en deze warmte is zo nodig.

De verbinding met de geestelijke wereld met diegenen die achter ons staan zal steeds belangrijker worden net als dat de kinderen die komen hongeren en dorsten met een vraag doen zij dit ook. De poorten staan zo open, en er wordt op ons gewacht, wellicht als we meer de tijd en de ruimte zouden nemen dat we hier gehoor aan zouden kunnen geven, i.p.v. te haasten, waarmee we eigenlijk tijd verliezen.

Najaar 2007, Patricia van der Molen

'De tuin'

*Een morgen ben ik zeer vroeg opgestaan
En zie de bloemen, halmen, grassen staan
In een zo helder eigenaardig licht
Of zij daar nog niet lang alleen zo staan
Maar iemand juist van hen was heengegaan.
Zo, als men in gezelschap binnentreedt
In stilte, en weet dat er gesproken is
Maar niemand u wil zeggen wat het was
Het is, of er een Engel op dit gras
Getreden is en juist verdwenen is
Zodat nog alles luistert naar zijn tred
En halmen, grassen staan nog in gebed.*

J.W.F. Werumeus Buning